

MAGDALENA KRAJENTA

VAT a czynności ubezpieczeniowe i pomocnicze w kontekście nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług. Wybrane zagadnienia

W niniejszym artykule przedstawiono ustawową definicję czynności ubezpieczeniowych z równoczesnym uwzględnieniem ich podziału na trzy grupy. Uznaje się, że niniejszy podział ułatwia precyzyjne określenie zwolnienia z podatku od towarów i usług. Ponadto, analizie poddano ustawę z dnia 1 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług¹ w części dotyczącej uchylenia zwolnienia z podatku od towarów i usług wszelkich usług pomocniczych (z wyjątkiem usług pośrednictwa ubezpieczeniowego) do usług ubezpieczeniowych. Artykuł stanowi pewnego rodzaju usystematyzowanie obowiązujących de lege lata relacji między prawem ubezpieczeniowym a prawem podatkowym w zakresie zwolnień z podatku od towarów i usług czynności pomocniczych do usług ubezpieczeniowych. Są to zagadnienia niezwykle istotne z punktu widzenia praktyki ubezpieczeniowej i podatkowej.

Słowa kluczowe: działalność ubezpieczeniowa, czynności ubezpieczeniowe, usługi pomocnicze do usług ubezpieczeniowych, podatek od towarów i usług, zwolnienia z VAT.

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 1 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług wprowadziła istotne zmiany w zakresie zwolnień z podatku od towarów i usług w obszarze outsourcingu usług ubezpieczeniowych przez zakłady ubezpieczeń. Uchyła ona bowiem ustęp 13 i 14 w art. 43 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług (dalej jako: uVAT)², które dotyczyły zwolnienia z VAT świadczenia usług pomocniczych w stosunku do usług finansowych i ubezpieczeniowych. Celem tej zmiany było bardziej precyzyjne transponowanie postanowień Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 roku w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości

---

1. Dz. U. 2016, poz. 2024.

2. Tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 710 z późn. zm.

do danej³ w zakresie stosowania analizowanego zwolnienia. Zaznaczyć należy, że NSA w swych orzeczeniach podkreślał wielokrotnie, iż regulacja art. 43 ust. 13 nie jest precyzyjna oraz nie została właściwie w tym zakresie implementowana Dyrektywa VAT⁴, bowiem polskie prawo cechował szerszy zakres zwolnienia.

1. Działalność ubezpieczeniowa

Zgodnie z dyspozycją art. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (dalej jako: u.d.z.u.r.)⁵ przez działalność ubezpieczeniową należy rozumieć wykonywanie czynności ubezpieczeniowych, które polegają na oferowaniu i udzielaniu ochrony w przypadku ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych. Kluczowymi elementami tej definicji są sformułowania „oferowanie” i „udzielanie” ochrony. Oferowanie to pewnego rodzaju stwarzanie możliwości podmiotowi poszukującemu ochrony ubezpieczeniowej do uzyskania takiej ochrony na podstawie propozycji i ofert zakładów ubezpieczeń. Zgodnie z ustawą o pośrednictwie ubezpieczeniowym⁶ działań takich, oprócz samych zakładów ubezpieczeń, dokonują również pośrednicy ubezpieczeniowi, czyli brokerzy i agenci. Kolejnym istotnym elementem definicyjnym działalności ubezpieczeniowej jest „udzielanie ochrony”, czyli odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń za ryzyko zajścia pewnych zdarzeń, określonych w umowie ubezpieczenia⁷. Poprzez udzielenie ochrony ubezpieczyciel przejmuje więc negatywne konsekwencje zrealizowania się takich zdarzeń. Konsekwencje zostały określone w art. 805 Kodeksu cywilnego⁸ (dalej k.c.), który stanowi, że „przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie⁹ w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku”. Doprecyzowując, na-

3. Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE.L. 2006 nr 347, s. 1), zwana dalej Dyrektywą VAT.
4. Zob. Orzeczenie z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. akt I FSK 268/12 oraz orzeczenie z dnia 4 marca 2013 r., sygn. akt I FSK 577/12.
Orzeczenie I FSK 268/12 dotyczyło kwestii, czy usługi *assistance* świadczone przez skarżącego na rzecz zakładu ubezpieczeń objęte są zwolnieniem z VAT przewidzianym art. 43 ust. 13 ustawy o VAT w związku z art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT. NSA pragnie podkreślić, że „gdyby ustawodawca polski poprzestał na implementacji przepisu art. 135 ust. 1 lit. a) Dyrektywy 112 w postaci art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, to niewątpliwie istotnym byłoby orzecznictwo Trybunału zakładające istnienie stosunku umownego między podmiotem świadczącym usługę ubezpieczenia a osobą, której ryzyko jest objęte ubezpieczeniem. Jednakże ustawodawca polski zdecydował się rozszerzyć przedmiotowe zwolnienie, wprowadzając dodatkowo art. 43 ust. 13 ustawy o VAT. Nieprawidłowość implementacji dyrektywy występuje, gdy przyjęte w celu implementacji środki krajowe nie odpowiadają samej istocie dyrektywy oraz nie są dostosowane do jej celu. Stąd też skuteczność nieprawidłowo implementowanej dyrektywy może być zapewniona m.in. przez instrument prawny, jakim jest wykładnia prawa krajowego zgodnie z prawem wspólnotowym (wykładnia pro-wspólnotowa). NSA podkreśla, że możliwość zastosowania wykładni pro-wspólnotowej jest ograniczona niemożnością interpretacji norm prawa krajowego *contra legem*. Stąd też sąd krajowy, wykonując obowiązek dokonywania wykładni prawa wewnętrznego w świetle brzmienia i celu dyrektywy, nie może wykraczać poza wyraźne brzmienie przepisu prawa wewnętrznego”.
5. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. 2015, poz. 1844 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 2077).
7. Art. 4 ust. 1 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy ubezpieczeniowej.
8. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. 2017, poz. 459).
9. Stosownie do treści art. 805 § 2 KC, świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na zapłacie: przy ubezpieczeniu majątkowym – określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego

leży zaznaczyć, że działalność ubezpieczeniowa gwarantuje ochronę w przypadku wystąpienia skutków zdarzeń losowych¹⁰. Skutki te określone zostały w definicji zdarzenia losowego i obejmują: uszczerbek w dobrach osobistych (przykładowo uszkodzenie ciała w wyniku wypadku komunikacyjnego) lub w dobrach majątkowych (np. pożar mieszkania) czy też zwiększenie potrzeb majątkowych (przystosowanie do nowej pracy w wyniku inwalidztwa) po stronie podmiotu objętego ochroną ubezpieczeniową.

Wskazać jednak należy, iż działalność ubezpieczeniowa podlega ustawowo określonym ograniczeniom. Po pierwsze, zakład ubezpieczeń nie może zajmować się inną działalnością poza działalnością ubezpieczeniową i bezpośrednio z nią związaną. Jest to typowe rozwiązanie dla podmiotów, które funkcjonują na rynku regulowanym¹¹. Po drugie, zakład ubezpieczeń nie może prowadzić jednocześnie działalności w dziale ubezpieczeń na życie i pozostałych ubezpieczeń¹².

2. Czynności ubezpieczeniowe

Na potrzeby niniejszego opracowania zaznaczyć należy, że ustawa o VAT nie definiuje pojęcia usługi ubezpieczeniowej. Zgodnie z powyższymi ustaleniami należy posiłkować się ubezpieczeniowej zapisami u.d.z.u.r., która przez czynność ubezpieczeniową pozwala rozumieć czynności związane z oferowaniem i udzielaniem ochrony w przypadku ryzyka wstąpienia skutków zdarzeń losowych¹³. Tak sformułowana definicja pozwala na stosowanie jej w odniesieniu do zwolnień z VAT na płaszczyźnie prawa podatkowego w odniesieniu zarówno do regulacji krajowej, jak i Dyrektywy VAT.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej przyjęła formułę skatalogowania czynności ubezpieczeniowych. Pozwala to na wyodrębnienie trzech grup:

- 1) czynności zakładów ubezpieczeń o charakterze „niezlecalnym” oraz czynności „zlecalne” wyłącznie pośrednikom ubezpieczeniowym;
- 2) czynności zakładów ubezpieczeń o charakterze „zlecalnym” (bez ograniczenia kręgu zleceniobiorców);
- 3) czynności leżące w sferze działalności innych podmiotów, które również mogą wykonywać zakłady ubezpieczeń¹⁴.

3. Usługi pomocnicze do usług ubezpieczeniowych

Dotychczasowa regulacja ustawy o VAT przysparzała wielu problemów dotyczących możliwości skorzystania ze zwolnienia z podatku przez podmioty wykonujące różnego rodzaju usługi na rzecz zakładu ubezpieczeń, które to czynności stanowiły element usługi ubezpieczeniowej. Dotyczyło to

---

w umowie wypadku; przy ubezpieczeniu osobowym – umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej.

10. Zgodnie z art. 3 ust 1 pkt 57 u.d.z.u.r. przez zdarzenie losowe należy rozumieć niezależne od woli ubezpieczającego lub ubezpieczonego zdarzenie przyszłe i niepewne, którego wystąpienie powoduje uszczerbek w dobrach osobistych lub w dobrach majątkowych albo zwiększenie potrzeb majątkowych po stronie ubezpieczającego lub innej osoby objętej ochroną ubezpieczeniową.

11. Podobne ograniczenia dostrzec można w przepisach, które regulują działalność banków, czy funduszy inwestycyjnych.

12. E. Kowalewski, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz–Toruń 2006, s. 154.

13. Art. 4 ust. 1 ustawy u.d.z.u.r.

14. E. Kowalewski, *Prawo ubezpieczeń...*, s. 155.

przede wszystkim czynności polegających między innymi na wypełnianiu dokumentacji związanych ze szkodą, ustalaniu wartości przedmiotu ubezpieczenia przed szkodą i po jej wystąpieniu, wykonaniu dokumentacji fotograficznej, dokonaniu wyceny kosztu naprawy, dokonaniu oględzin itp. Mając na uwadze definicję czynności ubezpieczeniowych, określoną w ustawie ubezpieczeniowej, zasadne jest stwierdzenie, że wymienione w zdaniu poprzedzającym czynności nie sposób zaliczyć do czynności charakterystycznych dla usługi ubezpieczeniowej. Usługi te odgrywają niewątpliwie istotną rolę w działalności zakładu ubezpieczeń, jednak ich celem nie jest dostarczenie ochrony ubezpieczeniowej, co mogłoby przesądzać o tym, że nie są one czynnościami ubezpieczeniowymi. Należy jednak mieć na względzie regulację art. 4 ust. 9 u.dz.u.r., która tego typu czynności pozwala uznać za czynności ubezpieczeniowe, jeżeli są wykonywane przez zakłady ubezpieczeń¹⁵.

Istotne wątpliwości mogą budzić usługi świadczone przez specjalistów zajmujących się techniczną oceną ryzyka. Ich działalność może okazać się wręcz niezbędna do przedstawienia oferty zawarcia konkretnej umowy ubezpieczenia. Na gruncie art. 4 ust. 1 u.dz.u.r. mogłoby się wydawać, że działalność tych podmiotów nie spełnia – *verba legis* – przesłanek pozwalających uznać ją za działalność ubezpieczeniową. Stosownie do art. 4 ust 8 pkt 1¹⁶ tego typu czynności można uznać za czynności ubezpieczeniowe. Analogiczne sytuacje dotyczyły czynności pomocniczych do usług finansowych¹⁷,

-
15. Zgodnie z art. 4 ust 9 „czynnościami ubezpieczeniowymi są także następujące czynności, jeżeli są wykonywane przez zakład ubezpieczeń:
- 1) ustalanie przyczyn i okoliczności zdarzeń losowych;
  - 2) ustalanie wysokości szkód oraz rozmiaru odszkodowań oraz innych świadczeń należnych uprawnionym z umów ubezpieczenia lub umów gwarancji ubezpieczeniowych”.
16. „Czynnościami ubezpieczeniowymi jest również ocena ryzyka w ubezpieczeniach osobowych i ubezpieczeniach majątkowych oraz w umowach gwarancji ubezpieczeniowych”.
17. Asumptem do tych rozważań jest wyrok NSA z 3 października 2014 r. (I FSK 1489/13). W niniejszej sprawie poddano ocenie przypadek podatnika, którego rolą było zarządzanie systemami płatniczymi, łącząc przy tym wszystkie podmioty uczestniczące w rozliczeniach i autoryzacjach transakcji wykonywanych z użyciem kart płatniczych na zlecenie banków. Świadczona przez niego usługa opierała się na wysyłaniu do banków pytań autoryzacyjnych w celu zweryfikowania, czy podmiot akceptuje przeprowadzenie takiej transakcji, oraz – w przypadku zgody – informacji zwrotnej o obciążeniu daną kwotą konta posiadacza karty. Dodatkowo były świadczone usługi dotyczące reklamacji, blokowanie kart płatniczych oraz udostępnianie informacji dotyczących kart, które zostały zablokowane. NSA w tym wypadku uznało powyższą usługę za niezbędną w procesie obsługi przelewów, co w myśl art.43 ust. 13 dotyczącej podatku VAT, podlega zwolnieniu z niniejszego podatku. Takie usługi, jak przytoczone powyżej, obecnie nie mogą skorzystać ze zwolnienia z VAT. Wynika to bowiem z wątpliwości dotyczących ich istotności i nierozzerwalności w procesie dokonywania przelewów. Dobrym przykładem jest analiza wyroku TSUE w sprawie Bookit z 26 maja 2016 r. (sygnatura C-607/14). Postępowanie dotyczyło świadczenia usług przetwarzania płatności dokonanych za pomocą karty debetowej lub kredytowej. Powyższa usługa w rozumieniu TSUE pełniła ważną rolę w przebiegu autoryzacji przelewu, jednak jako sama w sobie przelewem nie była. Według Trybunału to przekazanie konkretnej sumy pieniędzy pomiędzy rachunkami jest usługą przelewu sensu stricto. To właśnie z danego procesu wynika zmiana sytuacji prawno-finansowej pomiędzy uczestnikami i tylko taka zmiana rzeczy charakteryzuje usługi, jakimi są przelewy. Mimo niezbędności usług, mających zwykle charakter czysto techniczny, do pomyślnego przeprowadzenia transakcji nie podlegają one przepisom o możliwym zwolnieniu z VAT. Trybunał pozostawił wąską furtkę dla usług okołofinansowych, które mają możliwość zwrotu podatku VAT, jednak muszą być związane z potencjalnym bądź faktycznym przeniesieniem środków finansowych.

co pokazuje analiza wyroku NSA¹⁸ oraz TSUE¹⁹. W kontekście omawianych orzeczeń należy stwierdzić, że usługi świadczone przez specjalistów do spraw oceny ryzyka nie będą podlegały zwolnieniu z podatku od towarów i usług.

Nie ma wątpliwości, że wymienione wyżej przykładowe czynności są czynnościami ubezpieczeniowymi w rozumieniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Na gruncie obowiązującego prawa nie mieszczą się one w zakresie zwolnionej usługi ubezpieczeniowej.

4. Prawo podatkowe w Polsce a dyrektywa VAT

Jednym z rozwiązań mających na celu uszczelnienie funkcjonowania podatku od towarów i usług oraz poprawienie jego ściągalności jest wprowadzona 1 stycznia 2017 roku nowelizacja ustawy o VAT. Zmiany te dotyczą między innymi rynku ubezpieczeniowego. Zasadnicza modyfikacja polega na usunięciu zwolnienia od VAT dla usług, które stanowią element zwolnionej od podatku usługi ubezpieczeniowej. Dotyczy to wyłącznie czynności, które stanowią odrębną całość oraz są niezbędne i właściwe do świadczenia usługi zwolnionej zgodnie z ust. 1 pkt 7 i 37–41. Mówiąc krótko, regulacja obejmuje czynności, które stanowią odrębną całość i są związane z usługami zwolnionymi. Przeprowadzona analiza pokazuje, że czynności te są elementem istotnym i niezbędnym dla odpowiedniego wykonania usługi podstawowej, a więc w pewien sposób wpisują się w ciąg czynności i przez to postrzegać je należy jako fragment usługi ubezpieczeniowej. Jak już wcześniej wspomniano, zmiana ta podyktowana została orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE²⁰, którego wykładnia w odniesieniu do części składowej usługi ubezpieczeniowej skłoniła do interpretacji zawężającej [ścistej].

Orzecznictwo Trybunału pozwala mianowicie twierdzić, że zwolnienia z podatku od towarów i usług powinny dotyczyć jedynie czynności, które stanowią odrębną całość i które równocześnie można zakwalifikować jako spełniające specyficzne i istotne funkcje usługi zwolnionej. Biorąc pod uwagę definicję usług bankowych (na podstawie których TSUE wysnuł wspomniane tezy), przy uwzględnieniu definicji transakcji ubezpieczeniowych²¹, należy stwierdzić, że na ich bazie powstała kontrowersyjna teza o związku umownym z ubezpieczającym jako o niezbędnym elemencie „transakcji ubezpieczeniowych”. W konsekwencji TSUE swoich tez o usługach pomocni-

18. Zob. wyrok NSA z 3 października 2014 r., sygn. akt I FSK 1489/13. NSA orzekł tu, że „zgodnie z treścią art. 43 ust. 1 pkt 40 ustawy o VAT zwalnia się od podatku usługi w zakresie depozytów środków pieniężnych, prowadzenia rachunków pieniężnych, wszelkiego rodzaju transakcji płatniczych, przekazów i transferów pieniężnych, długów, czeków i weksli oraz usługi pośrednictwa w świadczeniu tych usług. Na mocy natomiast art. 43 ust. 13 ustawy o VAT polski ustawodawca ustanowił dodatkowe zwolnienie, a mianowicie stwierdził, że zwolnienie od podatku stosuje się również do świadczenia usługi stanowiącej element usługi wymienionej w ust. 1 pkt 7 i 37–41, który sam stanowi odrębną całość i jest właściwy oraz niezbędny do świadczenia usługi zwolnionej zgodnie z ust. 1 pkt 7 i 37–41”.

19. Zob. wyrok TSUE z dnia 26 maja 2016 r. w sprawie Bookit, sygn. C-607/14.

20. Zob. wyrok TSUE z dnia 17 marca 2016 r. w sprawie Aspiro, sygn. akt C-40/15.

21. W wyroku z 20 listopada 2003 r. w sprawie C-8/01 TSUE wskazał, że z transakcją ubezpieczeniową mamy do czynienia, gdy z treści stosunku prawnego łączącego strony umowy wynika zobowiązanie ubezpieczyciela (usługodawcy) do zapewnienia ubezpieczonemu (usługobiorcy) określonego w tej umowie świadczenia w przypadku zmaterializowania się konkretnego ryzyka za uprzednią zapłatą składki ubezpieczeniowej.

czych nie stosował do usług ubezpieczeniowych. Polskie sądy natomiast, mając wprost definicję usługi pomocniczej z art. 43 ust. 13, stosowały ją szerzej. Stąd też często błędne przekonanie, że w porównaniu z dotychczasową regulacją obowiązującą w Polsce jest to ujęcie znacznie węższe.

Mimo tych sprzeczności podatnicy mogli korzystać z przywileju szerokiego zakresu zwolnień. Spowodowane to było charakterem dyrektyw unijnych, które są skierowane do państwa członkowskiego, a nie obowiązują bezpośrednio określonych adresatów. Rolą państwa jest odpowiednia implementacja postanowień dyrektywy do własnego porządku prawnego, z reguły z określonym marginesem swobody.

Z powyższych powodów linia orzecznicza sądów polskich nie była zbieżna z orzecznictwem TSUE²². Przedmiotem wyroków były najczęściej świadczone na rzecz ubezpieczyciela usługi likwidacji szkód. Polskie orzecznictwo stało na stanowisku, że zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt. 37 oraz art. 43 ust. 13 usługi te są zwolnione z podatku, gdyż uznawane są za właściwe i niezbędne dla świadczenia usługi ubezpieczeniowej. W analogicznej sprawie TSUE orzekł, iż tego typu usługi nie są transakcją ubezpieczeniową. Sprawa ta dotyczyła Aspiro – podmiotu, z którym zakład ubezpieczeń zawarł umowę o świadczenie w jego imieniu kompleksowych usług likwidacji szkód. Trybunał decyzję swoją argumentował istotą ubezpieczenia, którą jest zobowiązanie się ubezpieczyciela do zapewnienia ubezpieczonemu ochrony w zamian za zapłatę składki. Wskazuje to niewątpliwie na istnienie stosunku umownego między zakładem ubezpieczeń a ubezpieczonym. W omawianym kazusie Aspiro nie było ubezpieczającym. Zdaniem TSUE w tej sprawie nie było zasadne zastosowanie zwolnienia z podatku od towarów i usług.

Zaznaczenia wymaga, że Dyrektywa VAT jest regulacją mocno przestarzałą (pochodzi sprzed 50 prawie już lat). Znacznym zmianom uległ rynek ubezpieczeń, który aktualnie zupełnie inaczej wygląda (nie outsoursuje się usług tylko agentom i brokerom). Podkreślić także należy, że powszechnie silnie postulowane jest uaktualnienie omawianego przepisu Dyrektywy. W istocie bowiem tezy TSUE, wypracowane na bazie niuansów językowych, sprowadzają się do absurdalnego ograniczenia działania zasady neutralności VAT względem ubezpieczycieli, co z pewnością nie było intencją unijnego prawodawcy.

5. Zakres nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług

Wprowadzona nowelizacja powoduje, że ze zwolnienia nie skorzystają określone usługi świadczone przez podmioty trzecie na rzecz zakładów ubezpieczeń. Niewątpliwie do takich usług można zaliczyć czynności związane z likwidacją szkód, które świadczone odrębnie nie mogą zostać

---

22. Zob. Wyroki NSA z dnia 5 października 2016 r. w sprawach: I FSK 1106/16; I FSK 878/16 oraz I FSK 797/16. Przykładowo NSA w sprawie I FSK 878/16 stwierdził, że „poszukując racjonalnego zastosowania treści art. 43 ust. 13 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 37 ustawy o VAT, należy zauważyć, że w stanie prawnym mającym zastosowanie do rozpatrywanej sprawy, przeprowadzenie procesu likwidacyjnego określonego w art. 16 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej jest obowiązkiem ubezpieczyciela, stanowiąc jedno ze świadczeń, do jakich zobowiązany jest ubezpieczyciel w ramach stosunku ubezpieczenia. Obowiązek ten ubezpieczyciel może przy tym, stosownie do art. 3 ust. 6 tej ustawy, powierzyć innemu podmiotowi. W związku z powyższym należy przyjąć, że usługi likwidacji szkód stanowią część usługi ubezpieczeniowej, jako niezbędny, specyficzny i istotny element do właściwego jej wykonania, wpisujący się w ciąg czynności, które – z perspektywy klienta – są postrzegane jako fragment świadczonej przez zakład ubezpieczeń usługi ubezpieczeniowej. W tym sensie usługi likwidacji szkód wykonywane przez podmioty niebędące ubezpieczycielami stanowią element usługi zwolnionej, stanowią odrębną całość a także są właściwe oraz niezbędne do świadczenia zwolnionej usługi ubezpieczeniowej (art. 43 ust. 13 ustawy o VAT)”.

uznane za usługę ubezpieczeniową. Piotr Szulczewski słusznie zalicza do usług likwidacji szkód następujące czynności: usługi *call center* obsługi likwidacji szkód, ustalanie przyczyn i okoliczności powstania szkód, szacowanie wysokości szkód (dokonanie wyceny, przygotowanie dokumentacji fotograficznej), przygotowanie kompletnej dokumentacji niezbędnej do rozpatrzenia zgłoszonego roszczenia, podejmowanie decyzji merytorycznych w sprawach szkodowych, zorganizowanie pomocy w miejscu zdarzenia, naprawa uszkodzonych rzeczy, wynajem samochodu zastępczego, holowanie uszkodzonego pojazdu, rezerwacja miejsca w hotelu, lustracja miejsca zdarzenia, udzielanie poszkodowanym informacji o warunkach ubezpieczenia i wszelkie inne czynności natury technicznej²³. Nie budzi jednak wątpliwości, że omawiana regulacja wywołuje podobne konsekwencje także wobec innych świadczeń wspierających usługi ubezpieczeniowe. Przykładowo, stosownie do orzecznictwa TSUE, ze zwolnienia z podatku od towarów i usług nie będą mogły korzystać świadczone odrębnie usługi, które wspierają usługi ubezpieczeniowe, ale wyróżniają się technicznym charakterem. Zaliczyć do nich można między innymi usługi typu *call center*, usługi administracyjne czy tzw. usługi *swift*²⁴.

6. Konsekwencje nowelizacji

Nowelizacja ustawy o podatku od towarów i usług ma daleko idące konsekwencje dla podatników. Dokonane zmiany powodują bowiem, że wydane na mocy dotychczasowych przepisów indywidualne interpretacje podatkowe wygasają. Zasadnym więc w tej sytuacji wydaje się skierowanie do organów izby podatkowej nowych wniosków w celu potwierdzenia poprawności stosowanych stawek.

Nowelizacja ustawy o VAT niewątpliwie doprowadziła także do ujednoczenia polskiego prawa podatkowego z orzecznictwem TSUE. Zjawisko to mogłoby się wydawać jak najbardziej pozytywne. Należy jednak zaznaczyć, że orzecznictwo to oparte jest na przestarzałych przepisach. Ponadto, kwestionuje ono działanie zasady neutralności podatku od towarów i usług w ubezpieczeniach, co nie jest zgodne z celem dyrektywy.

Zaznaczyć również należy, że wykreślenie ust 13 art. 43 ustawy o VAT nie powoduje automatycznie opodatkowania określonych w nim czynności 23% stawką VAT. W uzasadnieniu do projektu noweli podkreślano, że niniejsza ocena powinna opierać się na tezach TSUE. W praktyce może jednak okazać się, że w przypadku braku przepisu, który zezwalałoby na zastosowanie zwolnienia, organy podatkowe będą tego prawa odmawiać.

Podsumowując, warto ponownie podkreślić, iż ze zwolnienia będą korzystać dostawcy usług stanowiących element usług ubezpieczeniowych wskazanych w art. 42 ust 1 pkt 7 i 38–41, stosownie do orzecznictwa TSUE. W kontekście pośrednictwa ubezpieczeniowego warto wskazać, że nie podlega ono opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Podobnie jak sama działalność ubezpieczeniowa zakładów ubezpieczeń zwolniona jest przedmiotowo z VAT-u.

23. P. Szulczewski, *Zmiany VAT 2017: usługi około ubezpieczeniowe i około finansowe z pełnym VAT*, [w:] tegoż, „Aktualności Podatkowe” 2016, nr 12 (<http://www.vat.pl/2010-zmiany-vat-2017-uslugi-okolo-ubezpieczeniowe-i-okolo-finansowe-z-pelnym-vat-11152/> [dostęp: 26.05.2017]).

24. Usługa *swift* – usługa elektronicznego przesyłania wiadomości na rzecz instytucji finansowych.

Konkluzje

Dotychczasowa regulacja ustawowa pozwalała na zwolnienie z podatku od towarów i usług czynności pomocniczych w stosunku do czynności ubezpieczeniowych. Zwolnienie to jednak nie było właściwie implementowane do polskiego porządku prawnego, co w konsekwencji czyniło je niezgodnym z prawem unijnym. W tym stanie rzeczy konieczność doprecyzowania tej kwestii była jak najbardziej zrozumiała i potrzebna. Należy jednak podkreślić, że zmiana ta prowadzi do poważnych konsekwencji natury praktycznej. Powoduje bowiem wygaśnięcie wydanych do tej pory interpretacji podatkowych. Odwoływanie się do kryteriów ukształtowanych orzecznictwem TSUE budzić może wątpliwości z uwagi na fakt, iż każda oceniana sytuacja faktyczna wyróżnia się pewną specyfiką lub odrębnością. W konsekwencji może się okazać, że w przypadku braku przepisu, który wprost umożliwiałby zwolnienie z podatku od towarów i usług, organy podatkowe będą tego prawa odmawiać. Wprowadzona zmiana powoduje, że podatnicy w celu zweryfikowania poprawności zwolnienia określonych czynności z podatku od towarów i usług będą występować z nowymi wnioskami o interpretacje podatkowe.

Wykaz źródeł

Literatura:

- Kowalewski E., *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz–Toruń 2006.
- Kurcz B., *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Zakamycze, Kraków 2004.
- Szpunar M., *Bezpośredni skutek prawa wspólnotowego – jego istota oraz próba uporządkowania terminologii*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2005, nr 2.
- Szulczewski P., *Zmiany VAT 2017: usługi około ubezpieczeniowe i około finansowe z pełnym VAT*, [w:] tegoż, „Aktualności Podatkowe” 2016, nr 12 (<http://www.vat.pl/2010-zmiany-vat-2017-uslugi-okolo-ubezpieczeniowe-i-okolo-finansowe-z-pelnym-vat-11152/>)
- Wróbel A., *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*, Zakamycze, Kraków 2005.

Orzecznictwo:

- Orzeczenie z dnia 22 czerwca 2012 roku, sygn. akt I FSK 268/12.
- Orzeczenie z dnia 4 marca 2013 roku, sygn. akt I FSK 577/12.
- Wyrok NSA z 3 października 2014 roku, sygn. akt I FSK 1489/13.
- Wyrok TSUE z dnia 17 marca 2016 roku w sprawie Aspiro, sygn. akt C-40/15.
- Wyrok TSUE z dnia 26 maja 2016 roku w sprawie Bookit, sygn. C-607/14.
- Wyrok NSA z dnia 5 października 2016 roku, sygn. akt I FSK 1106/16.
- Wyrok NSA z dnia 5 października 2016 roku, sygn. akt I FSK 878/16.
- Wyrok NSA z dnia 5 października 2016 roku, sygn. akt I FSK 797/16.

Akty prawne:

Ustawa z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 710 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. 2015, poz. 1844 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 2077).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. 2017, poz. 459).

Ustawa z dnia 1 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2016, poz. 2024).

Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE.L. 2006 nr 347 z późn. zm.).

VAT and insurance and ancillary activities in the context of the amendment of the law on value added tax. Selected Issues.

This article presents the statutory definition of insurance transactions, while taking into account their division into three groups, distinguished primarily by the tax aspect, dictated by the need to precisely define exemptions from the tax on goods and services. In addition, the amendment was amended to the Law on Value Added Tax (hereinafter the VAT Act), which introduced substantial changes in the exemption of this tax. The article provides some sort of systematization of the relationship between insurance law and tax law. This is extremely important from the point of view of insurance and tax practice.

Keywords: insurance business, insurance operations, auxiliary activities for insurance transactions, tax on goods and services, exempt from vat.

MAGDALENA KRAJENTA – doktorantka, Katedra Prawa Ubezpieczeniowego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Mikołaja Kopernika; broker ubezpieczeniowy.

